

Kesän lämmön käännepuoli

29.11.2018

Kesä 2018 pääsi totisesti historiankirjoihin. Parin kylmän ja vaihtelevan kesän jälkeen meidät palkittiin vihdoinkin aurinkoisella lomakaudella trooppisen helteen merkeissä. Toisaalta kesähelteiden vaikutus luontoon oli paljon radikaalimpi. Heinäkuu oli Ilmatieteen laitoksen mittaushistorian kaikkien aikojen lämpimin kuukausi. Onko kyseessä sattumaa, vai ilmiselvä seuraus ilmastonmuutoksesta?

Huh, hellettä!

Lämpöennätys tuoreessa muistissa auttaa entisestään muistuttamaan ilmaston lämpenemisen torjuntaa tukevien keksintöjen ja panostusten tärkeydestä. Ålandsbanken on vuodesta 1997 lähtien tukenut useita eri ympäristöprojekteja jo lähes 2 000 000 eurolla. Hakuaika vuoden 2018 Itämeriprojektiin päättyi syyskuun lopussa, tuloksena suuri määrä kiinnostavia ja lupaavia hakemuksia.

Poikkeuksellinen lämpö tuo poikkeukselliset leväkukinnat

Kuten aikaisempinakin kesinä, näimme luonnon todisteet ilmaston lämpenemisestä ja vesien rehevöitymisestä. Sinileväkukinnat, eli syanobakteereiden massaesiintymät, kuuluvat Itämeren tärkeimpiin torjuntakohteisiin, ja tänä vuonna tämä on ollut erityisen ajankohtaista. Sinilevät nimittäin pitävät samankaltaisista sääoloista kuin me ihmiset – lämpimästä ja tyynestä – ja viihtyivät siksi tänä kesänä paremmin kuin koskaan. Sinilevien lisääntynyt esiintyminen herättää

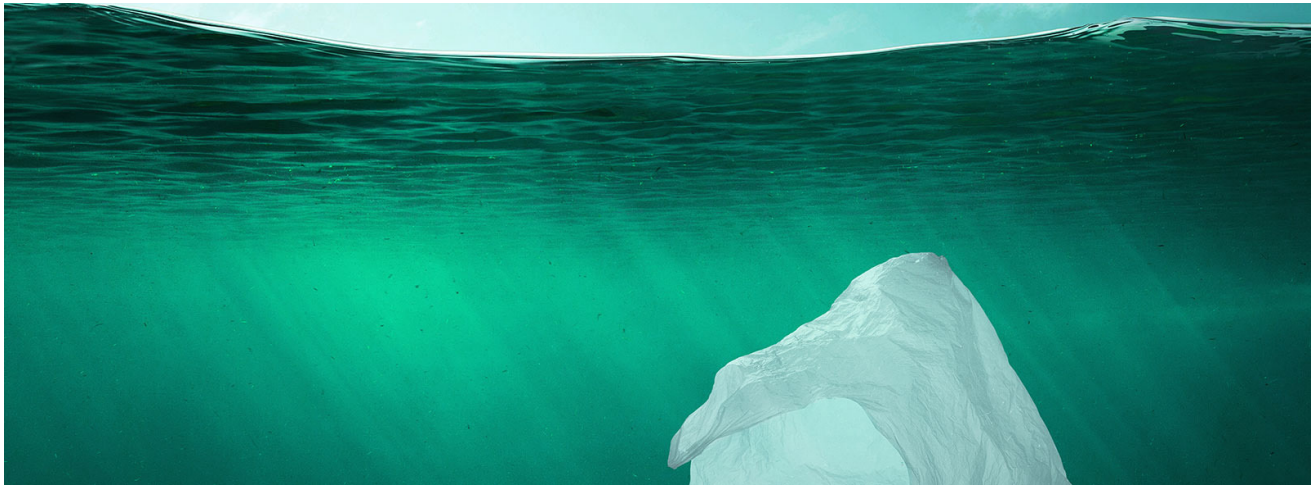
luonnollisesti paljon huolta ja kysymyksiä.
Voiko myrkyllisen sinilevän erottaa muista levistä?

- Myrkyllistä sinilevää ei voi erottaa myrkyttömästä kuin laboratoriotestillä. Sama levälajikin voi joskus tuottaa myrkkyä, mutta välillä ei. Siten esimerkiksi vaikka tänään myrkyttömäksi todettu kukinta voi huomenna osoittautua myrkylliseksi. Siksi sinileväkukintaan on syytä suhtautua aina ikään kuin se olisi myrkyllinen, kertoo Itämeriprojektin tuomariston jäsen, Suomen ympäristökeskuksen erikoistutkija Seppo Knuuttila. Itämeren ravinnekuormitus ylittää edelleen Itämeren suojelukomissio HELCOMin vuoden 2013 ministerikokouksessa päivitettyt tavoitteet. Vuosikymmeniä jatkuneesta liiallisesta ravinnekuormituksesta toipumista hidastaa syvänteiden hapeton ja hyvin fosforipitoinen vesimassa.

- Itämeren alueen lämpeneminen lisää tulevaisuudessa sinileväkukintojen riskiä. Vesimassan voimistuva kerrostuminen voi aiheuttaa hapettomien alueiden laajenemista, mikä puolestaan kiihdyttää fosforin vapautumista pohjilta. Yleistyvät talviset vesisateet huuhtovat enemmän ravinteita mereen valuma-alueelta, Seppo Knuuttila kertoo.

Itämeren kuormittaa aikamme suurin haaste, ilmastonmuutos, jonka seurauksena sinileväkukinnot näyttäisi yleistyvän. Voimmeko siis välttää tai edes vähentää leväkukintoja tulevaisuudessa?

- Itämeren hyvän tilan saavuttaminen edellyttää jatkossa ilmaston lämpenemisen hillitsemisen ohella erityisesti suurimman ravinnekuormittajan, ruoantuotannon päästöjen merkittävää vähentämistä, Seppo Knuuttila kertoo.

”Tänä vuonna hakemuksissa nousi selkeästi esiin muovin vähentäminen ja sen korvaaminen.”

Ilmastomuutoksella laajat seuraukset

Kuuman kesän seuraukset eivät näkyneet ainoastaan vesistöissämme, vaan myös kuivalla maalla. Kuten muuallakin Euroopassa, luonto ei kestänyt pitkäaikaista kuivuutta, mikä johti useisiin metsäpaloihin eri puolilla maata. Myös metsäpaloilla on välillinen yhteys ilmastomuutokseen. Lämpimämpi ilmasto johtaa metsäpalojen riskin kasvamiseen kuivuuden riskin kasvaessa. Metsäpalot yhdistettynä lisääntyneisiin leväkukintoihin ovat vahvoja indikaattoreita parhaillaan tapahtuvasta ilmastomuutoksesta. Itämeriprojektin avulla voimme vaikuttaa tähän rahoittamalla ideoita, jotka parantavat sekä Itämeren, että koko luonnon tilaa.

Itämeriprojekti keräsi jälleen runsaasti hakemuksia

Itämeriprojektin hakuaika oli avoinna toukokuusta syyskuuhun ja keräsi tänä vuonna 128 hakemusta, mikä on hieman edellisvuotta enemmän. Hakemusten kategorioihin kuuluivat innovatiiviset kilogrammat, osallistavat projektit, paikallinen vesien suojelu ja tuomariston tehtävä, joka kannustaa lapsia ja nuoria hyödyntämään tietoa ja osaamista käytännön toimeksi innovatiivisella tavalla. Toista kertaa mukana oli myös erillinen kategoria digitaalisille innovaatioille, jonka tuomaristossa mukana Skype-perustaja Niklas Zennström ja Supercellin toimitusjohtaja Ilkka Paananen.

Tänä vuonna hakemuksissa nousi selkeästi esiin muovin vähentäminen ja sen korvaaminen, mikä myös edellisvuonna nousi hakemusten pääteemaksi. Poikkeuksellisen kuuma kesä sinileväkukintoineen heijastui myös monessa hankkeessa, jotka etsivät ratkaisua levän vähentämiseen tai poistoon. Kiertotalous, eli materiaalien mahdollisimman tehokas käyttö ja kierrätys sekä omaisuuden ja resurssien jakaminen, oli myös hakemuksissa hyvin esillä. Eniten hakemuksia tuli kategoriassa osallistavat projektit, missä esiintyi laaja kirjo innovatiivisia ratkaisuja ympäristökasvatukseen ja tietoisuuden lisäämiseen eri kohderyhmissä.

Artikkeli lehdestä Ålandsbanking 2/2018 (julkaistu 29.11.2018)

Teksti: Fanny Nyman & Crista Tammela / Kuva: Adobe Stock

Voittajat valitaan ympäristöasiantuntijoista koostuva tuomariston sekä yleisöäänestyksen avulla, joka on käynnissä joulukuun puoleen väliin saakka osoitteessa www.balticseaproject.org

Itämeriprojektista

- Itämeriprojekti perustettiin rahoittamaan ja tukemaan hyviä hankkeita, jotka parantavat Itämeren tilaa.
- Siitä tuli luonnollinen jatke pankin pitkäaikaiselle ympäristötyölle. Ålandsbanken on vuodesta 1997 rahoittanut erilaisia ympäristöhankkeita.
- Viime vuonna yhdeksän hanketta sai jakaa lähes 250 000 euroa.